

REKONSTRUIRANI BAROKNI KABINETI U MÜNCHENSKOJ ALTE PINAKOTHEK – PRILOG POVIJESTI IZLAGANJA UMJETNIČKIH ZBIRKI

dr. sc. DUBRAVKA BOTICA □ Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti

sl. 1. i 2. Rekonstrukcija kabineta slika kneza izbornika Johanna Wilhelma od Pfalza, Alte Pinakothek
© Bayerische Staatsgemäldesammlungen

U Münchenskoj galeriji Alte Pinakothek, jednome od najvažnijih europskih muzeja s impresivnom zbirkom slikarstva od srednjeg vijeka do kraja 18. st., održavala se od 6. veljače do 17. svibnja 2009. godine izložba *Kurfürst Johann Wilhelms Bilder/ Slike kneza izbornika Johanna Wilhelma*.

Autori izložbe su R. Baumstark, dugogodišnji ravnatelj ustanove, kojemu je ovo oproštajna izložba prije odlaska u mirovinu i M. Dekiert. Na kraju svog rada u galeriji Baumgartner se odlučio istražiti njezine početke. Naime, važan dio današnjeg postava Pinakoteke upravo su djela iz zbirke Johanna Wilhelma (1658. - 1716.), kneza izbornika Pfalza, koju su njegova supruga Anna Maria Luisa de' Medici i on držali na dvoru u Düsseldorfu, a sastojala se od galerije slika i dva privatna kabineta. Zbirka je bila jedna od najznačajnijih u 18. st., već tada dijelom otvorena javnosti, a u katalogu iz tog vremena stoji da se slike mogu razgledati "bez mača i u papučama".

Preko rodbinskih veza Wittelsbacha zbirka je prenesena u München u jeku napoleonskih ratova 1799. i 1806. godine, te s drugim obiteljskim zbirkama čini jezgru

kasnije osnovane Pinakoteke. Upravo je ukus Johanna Wilhelma, odnosno njegovo preferiranje flamanskog slikarstva, odredilo karakter i današnje galerije. Neka od najpoznatijih djela današnjeg postava potječu iz kneževske zbirke. To su prije svega brojna Rubensova djela, među njima i *Posljednji sud*, djela Van Dycka, ali i Rembrandtov ciklus *Pasije* te Rafaelova *Sveta obitelj iz kuće Canigiani*, kao i djela tada izuzetno cijenjenoga dvorskog slikara A. van der Werffa. Ta su djela na izložbi posebno istaknuta u stalnome postavu.

Uz rasvjetljavanje početaka Alte Pinakothek autori izložbe odlučili su se i za svojevrsan rijetko viđen eksperiment - rekonstrukciju dvaju privatnih kabineta kneza Johanna Wilhelma. Zahvaljujući sretnoj okolnosti da je zbirka bila dobro dokumentirana, u pariškoj Bibliothèque de l'INHA, Collections Jacques Doucet sačuvani su crteži J. P. von der Schlichtena s preciznim opisima i rasporedom slika, a kako je veći dio djela upravo u Münchenskoj Pinakoteci, autorima je uspjelo potpuno rekonstruirati kabinete u kojima je izloženo više od dvije stotine do sada mahom neizlaganih djela. Prema sačuvanim crtežima i dokumentima, identificirane su slike koje su dobile nove okvire, računalno su rekonstruirane dimenzije prostora, ulazna vrata, simetričan raspored slika na zidovima presvučenima tamnozelenom i crvenom svilom. Slike koje nedostaju nadomještene su uvećanim crtežima.

Posjetiteljima je tako pružena jedinstvena mogućnost da zavire u privatnu zbirku iz 18. st. Iako smo svjesni da se današnji način izlaganja uvelike razlikuje od baroknoga, kada su se slike vješale cijelom visinom zidova, ne ostavljajući praznog prostora, ipak je neizbježan svojevrsan vizualni šok koji izaziva susret s obiljem slika koje nam se pokazuju na zidovima polumračnoga kabineta. Na tamnim zidovima, u diskretnom osvjetljenju koje evocira svijeće, od poda do stropa gusto se redaju flamanske slike, slike talijanske *maniere*, najrazličitije tematike – od religijskih, preko alegorija, do mrtvih priroda... Bolji prikaz barokne raskoši i obilja teško se može predočiti!

Nema oslonca što ga pruža ustaljeni način izlaganja slika prema školama, razdobljima i slijedu povijesno-umjetničkih stilova, kako je organizirana većina galerija i

